

**ОЦІНКА ОСНОВНИХ СЕЛЕКЦІЙНО-ГЕНЕТИЧНИХ ОЗНАК
ПРОДУКТИВНОСТІ ОВЕЦЬ ОДЕСЬКОГО ТИПУ АСКАНІЙСЬКОЇ
М'ЯСО-ВОВНОВОЇ ПОРОДИ РІЗНИХ ЕТОЛОГІЧНИХ ТИПІВ**

В. Чігірьов , С. Бєсягіна , К. Мажилівська , Д. Тихонов

Одеський державний аграрний університет

Досліджували забійні якості валашків, їх морфологічний склад туш, м'ясні якості овець, вовнову продуктивність ярка, молочну продуктивність вівцематок. Встановлено що за м'ясною, вовною та молочною продуктивністю вівці найбільш активні та помірної поведінки перевершували більш обережних та полохливих тварин.

Ключові слова: *вівці, поведінка, м'ясна продуктивність, вовнова продуктивність, молочна продуктивність.*

Вступ. Різноманітність порід і напрямків вівчарства України зумовлена природно-економічними умовами та зональними традиціями ведення галузі. На Одещині вівчарство завжди було традиційною галуззю тваринництва, а особливо в південних районів. Одеський тип асканійської м'ясо-вовнової породи овець з кросбредною вовною. Виведено у 1982-2000 роках шляхом схрещування вівцематок цигайської породи одеської селекції з асканійськими кросбредними баранами. У формуванні цього генофонду використано як баранів-плідників внутрішньопородних типів цигайської породи приазовського, кримського і заволзького типів, так і баранів остфриської молочної породи, яких завезли свого часу з Німеччини. Вівці одеського типу мають міцну конституцію, пропорційну тілобудову, округлий тулуб, кінцівки широко поставлені, стегна, спина та попереки виповнені, м'ясні форми добре виражені. Жива маса баранів-плідників 93-110 кг, вівцематок 58-62 кг, настриг чистої вовни відповідно 5,0-6,5 і 2,5-2,8 кг, плодючість маток 101-123 %.

Матеріал і методи досліджень: Для об'єктивного визначення типів поведінки у овець природних умовах використовувалась методика рухомо-харчових реакцій овець [2] в удосконаленні [1]. Таким чином, було визначено три поведінкових типи тварин, які відрізнялися за комплексом ознак поведінки:

- вівці I типу отримавши можливість зайти до загону швидко підбігали до годівниці і не боячись присутності людини починали з жадібністю поїдати корм. За весь час знаходження у загоні вівці не відходили від годівниці;

- вівці II типу входили до загону разом з вівцями I типу або їх спрямовували примусово. Деякі з них підбігали до годівниці але отримавши відмітку втікали і більше до годівниці не наближались, інші тварини підходили до корму через деякий час;

- до III типу були віднесені більш обережні і полохливі тварини. Вони насилу заходили в загін та стояли у дальньому кутку, до годівниці не наближались. Іноді обережно підходили до годівниці хватили корм миттєво

відбігали.

М'ясну продуктивність чистопородних і помісних ягнят вивчали шляхом проведення контрольної відгодівлі валашків на протязі 60 днів, (з 6- до 8-місячного віку) і їх забою у 8-місячному віці (за методикою ВІТ, 1978). Для забою було відібрано по 5 валашків, типових для своїх груп за живою масою і тіло будовою. Вовнову продуктивність вивчали шляхом зважування рун немітої вовни під час стриження ярка з точністю до 0,1 кг, у віці 14-15 місяців. Фізичні властивості вовни вивчали під час індивідуального бонітування овець, у відповідності з «Інструкцією з бонітування овець» (2003), класування рун [4]. Настриг немітої вовни визначили шляхом зважування кожного руна під час стриження овець на весні, довжину, тонину, вирівняність, пружність, жиропітність та блиск вовни під час бонітування у відповідності до інструкції з бонітування овець розробленої прийнятої у 2003 році. Настриг митої вовни визначили розрахунковим методом по відношенню до немітої. Пружність вовни та її блиск визначили візуально [3]. Загальну оцінку класу тварин, що визначається за комплексом конституційно – продуктивних ознак і ступенем відповідності до стандарту. Молочну продуктивність вівцематок визначали за першою лактацією методом контрольних доїнь, через кожні 15 днів на протязі 153 днів лактації. Цифровий матеріал обробили методом варіаційної статистики. У наших дослідженнях проведена оцінка забійних якостей валашків різних етологічних типів. Для забою з кожної групи було відібрано по 5 голів валашків у віці 8 місяців. У відповідності з ДСТ 1935-55 всі тушки після забою були віднесені до першої категорії. Результати контрольного забою показали, що кращими забійними якостями характеризувалися помісі дослідних груп (таблиця 1). Найбільш активні тварини переважали полохливих та обережних валашків за передзабійною масою, масою туші і забійному виходу. Так, за передзабійною масою різниця на користь активних овець складала: у II групі – 7,5 % ($P > 0,95$), I групі – 15,4 % ($P > 0,99$); за забійною масою в II групі – 9,0% ($P > 0,95$), у I групі – 22,2 % ($P > 0,99$).

Таблиця 1. Забійні якості валашків

Показники	Група		
	I	II	III
	X±Sx	X±Sx	X±Sx
Кількість овець, гол.	5	5	5
Передзабійна жива маса, кг	36,80±0,91	34,31±0,5	31,90±0,62
Забійна маса, кг	18,19±0,66	16,23±0,43	14,89±0,27
Маса туші, кг	17,60±0,65	15,7±0,42	14,42±0,26
Маса внутрішнього жиру, кг	0,585±0,014	0,526±0,018	0,472±0,019
Забійний вихід, %	49,41±1,28	47,33±0,49	46,71±0,80

За масою туші спостерігається аналогічна тенденція. Туші помісей II групи виявилися важчими на 8,9% ($P > 0,95$), а I групи на 22, 1% ($P > 0,99$), ніж туші молодняку III групи. Туші ягнят I і II групи характеризувалися високим забійним виходом. Різниця між групами, що зрівнюються за забійним виходом складає:

між III і II – 0,62 абсолютних відсотка на користь II групи; між I і III – 2,7 абсолютних відсотка на користь I групи. За масою внутрішнього жиру помісі I групи на 23,9 % переважали ровесників III групи, і на 11,2 % помісний молодняк II групи.

У наших дослідження для вивчення морфологічного складу було проведено обвалювання туш валашків різних типів поведінки (таблиця 2).

Таблиця 2. Морфологічний склад туші

Показники	Група		
	I	II	III
Маса туші, кг	17,60±0,65	15,70±0,42	14,42±0,26
Вміст у туші: М'якоті, кг	13,66±0,54	12,04±0,40	10,84±0,27
%	77,6	76,7	75,2
Кісток, кг	3,94±0,11	3,66±0,03	3,58±0,02
%	22,4	23,3	24,8
На 1 кг перед забійної живої маси, г	371,2	351,0	398,0
Коефіцієнт м'ясності	3,47	3,29	3,03

З таблиці свідчить, що в тушах найбільш активних та помірної поведінки тварин було більше м'якоті, і менше кісток. Так, м'якоті в тушках помісних валашків II групи було 76,7 %, I – 77,6%, у той час, як у III групи тільки 75,2%. Молодняк II і I дослідних груп за вмістом м'яса в туші переважав контрольний на I групи на 11,4 % ($P>0,95$), і на 26,0% ($P>0,99$), відповідно. При оцінці м'ясної продуктивності необхідно враховувати такий показник, як коефіцієнт м'ясності. За результатами наших досліджень коефіцієнт м'ясності був вище у валашків обох дослідних груп: II -3,28; I – 3,47, у той час як у тушах ягнят контрольної групи – 3,03. Одним з показників м'ясних якостей овець є площа «м'язового вичка». У наших дослідах нащадки, з різними найбільш активними поведінковими реакціями відрізнялися більшою площею «м'язового вичка» (таблиця 3). Тварини II групи за площею «м'язового вичка» на 14,9% ($P>0,95$), а I групи – на 24,9 % ($P>0,99$) переважали полохливих та обережних тварин. У свою чергу, площа «м'язового вичка» в тушах валашків I групи на 8,7% ($P>0,95$), більше цього показника ровесників II групи.

Таблиця 3. М'ясні якості овець

Група	Вихід м'якоті з туші, %	Маса найдовшої м'язи спини, г	Площа «мускульного вичка», см ²	Довжина туші, см
I	77,6	1208±39,3	16,12±0,46	81,5±0,88
II	76,7	1122±63,4	14,83±0,60	79,2±0,98
III	75,2	934±53,2	12,91±0,57	76,7±0,96

Валашки II і I груп характеризувалися кращим розвитком найдовшої м'язової тканини спини. Так, за масою найдовшої м'язової тканини вівці II групи

переважали ровесників III групи на 20,1 % ($P>0,95$), а I – на 29,3 % ($P>0,999$). З даних таблиці видно, що за довжиною тушки різниця на користь тварин II групи складає 3,3%, а тварин I групи – 6,3%. Таким чином, кращими м'ясними якостями характеризувалися туші найбільш активних та помірної поведінки, а серед них туші I групи. Одна з основних оцінок вовнової продуктивності є маса руна. Дані настригу вовни представлені в таблиці 4.

З наведених даних видно, що настриг вовни змінюється залежно від поведінки. Середній настриг як митої так і не митої найбільш високий у ярок найбільш активних та помірної поведінки. Різниця між III і II групами за цими показниками, відповідно 17,9 % і 26,4%, статистично вірогідна ($t_d= 13.1$; $P>0,999$).

Таблиця 4. Вовнова продуктивність ярок

Група	n	Настриг вовни, кг			Вихід митого волокна, %
		немитої		митої	
		$X\pm S_x$	$C_v, \%$	$X\pm S_x$	
I	30	4,58±0,09	29,7	2,79±0,14	60,9
II	30	5,01±0,05	26,6	3,11±0,12	62,1
III	30	4,25±0,03	14,8	2,46±0,05	57,9

За настригом вовни (як немитої так і митої) ярки I групи перевершують ярок III групи на 7,8 % і 13,4%, різниця між групами досить достовірна ($t_d= 3.7$; $P>0,99$). При порівнянні за цими показниками ярок II і I груп відзначається перевага ярок II групи на 9,4 % і 11,5% відповідно ($t_d= 4.5$; $P>0,99$). Вихід митого волокна у II і I груп склав відповідно, 62,1 % і 60,9%, що на 4,0 і 3,0 абсолютних відсотка вище, ніж у ярок III групи. Всі групи вівцематок характеризуються досить високою молочністю, що ми пов'язуємо з спадково-обумовленим високим рівнем молочної продуктивності овець одеського типу асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною. Дані наведено в таблиці 5.

Таблиця 5. Молочна продуктивність вівцематок

Група	n, голів	$X\pm S_x$	G	$C_v, \%$	Lim
I	30	130,23±8,54	33,09	25,41	86,88-183,64
II	30	141,09±7,65	26,94	21,00	94,78-186,91
III	30	116,05±6,91	26,76	23,06	78,94-160,03

Перевага вівцематок II дослідної групи над вівцематками I контрольної складає 10,86 кг, або 8 % ($P>0,95$), а над вівцематками III дослідної групи – 25,04 кг, або 21,6 % ($P>0,95$). Протягом лактації спостерігається зниження молочності у всіх груп вівцематок. Максимальний удій відмічається на першому місяці лактації, а мінімальний – на останньому. Характеризуючи мінливість рівня молочної продуктивності можна зробити висновок, що вона досить висока, і складає 21,0 -25 %. Це свідчить про те, що в череді є тварини з досить різноманітною молочною продуктивністю (min – 78,94 кг, max – 186,91 кг), і це дає можливість відбору високомолочних маток для подальшого використання їх у селекційно-племінній роботі.

Висновки. 1.Кращими відгодівельними, забійними і м'ясними якостями характеризувався молодняк найбільш активної і помірної поведінки. Валашки цих груп за період відгодівлі мали більшу енергію росту. При забої ці валашки за забійною масою, масою туші, коефіцієнтом м'якості достовірно переважали полохливих та обережних тварин. 2.При розведенні ярки I та II групи встановлена більша їх вовнова продуктивність, як настриг вовни в оригіналі так і вмитому волокні, відповідно на 7,8 - 17,9 % та 13,4 – 26,4 % у порівнянні з однолітками III групи. 3. За молочною продуктивністю перевага вівцематок II дослідної групи над вівцематками I контрольної складає 10,86 кг, або 8 % ($P>0,95$), а над вівцематками III дослідної групи – 25,04 кг, або 21,6 % ($P>0,95$).

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановський Д.І., Герасимов В.І., Нагаєвич А.М. Генетичний фонд свійських тварин України: Навчальний посібник. – Харків: «Еспада» 2005. – 217 с.
2. Вінничук Д. Т. Генетичний потенціал продуктивності тварин // Проблеми розвитку тваринництва: Зб. наук. праць. – К.: Аграрна наука, 2000. – Вип.2. – 40с.
3. «Інструкція з бонітування овець». Інструкція з ведення племінного обліку у вівчарстві і козівництві. Київ – 2003. – 154 С.
4. Чигір'ов В.О., Чепур В.К. Оцінка основних селекційних ознак продуктивності овець одеського внутрішньо породного типу асканійської м'ясо – вовнової породи. /Матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції. Зоотехнічна наука: історія, проблеми, перспективи.-Камянець-Подільський, 2017. – 68-71 С.
5. Stanford M. S. Characterizing aggressive behavior / Stanford M. S., Houston R. J., Mathias C. W. et al. // Assessment. – 2003. – V.10, № 2. – P. 183–190.
6. Tecott L. H. Genes and aggressiveness / L. H. Tecott, S. H. Barondes – 1996. – V. 6, № 3. – P. 238-240.

ОЦЕНКА ОСНОВНЫХ СЕЛЕКЦИОННО-ГЕНЕТИЧЕСКИХ ПРИЗНАКОВ ПРОДУКТИВНОСТИ ОВЕЦ ОДЕССКОГО ТИПА АСКАНИЙСКОЙ МЯСОШЕРСТНОЙ ПОРОДЫ РАЗНЫХ ЭТОЛОГИЧЕСКИХ ТИПОВ

Чигирёв В., Бесягина С., Мажилловская К, Тихонов Д.

Исследовали забойные качества ягнят, их морфологический состав туш, мясные качества овец, шерстную продуктивность ярок, продуктивность овцематок. Установлено, что за мясной, шерстной и молочной продуктивностью овцы наиболее активные и умеренного поведения превосходили более осторожных и пугливых животных.

Ключевые слова: овцы, поведение, мясная продуктивность, шерстной продуктивность, молочная продуктивность.

**ASSESSMENT OF THE MAIN SELECTION-GENETIC SIGNS OF
THE PRODUCTIVITY OF THE SHEEP OF THE ODESA TYPE OF THE
ASCANIAN MEAT AND WOOL BREED OF DIFFERENT ETHOLOGICAL
TYPES**

Chigiryov V., Besyagina S., Mazhilovskaya K., Tikhonov D.

They studied the slaughtering qualities of cornflowers, their morphological composition of carcasses, meat qualities of sheep, bright wool productivity, dairy productivity of ewes. Sheep, wool and dairy productivity were found to be the most active and moderate behavior of the sheep outweighed the more cautious and timid animals.

Key words: sheep, behavior, meat productivity, wool productivity, dairy productivity.